ANUL VII. — No. 1902. | O SINGURĂ EDIȚIE | LUNI, 27 IUNIE 1894.

NUMERUL 15 BANI

ABONAMENTELE
INCEP LA 1 ŞI 15 ALE FIE-CĂREÏ LUNÏ
SI SE PLATESC TOT-D'A-UNA INAINTE

IN *Bucureștĭ* LA CASA ADMINISTRAȚIEÏ
DIN *Județe* ŞI *Streinătate* PRIN MANDATE POŞTALE
UN AN ÎN ȚARĂ 30 LEÏ; ÎN STREINĂTATE 50 LEÏ
ŞASE LUNÏ . . 15 » » » 25 »
TREÏ LUNÏ . . 8 » » » 13 »

Un numer în streinatate 20 bani

MANUSCRIPTELE NU SE INAPOIAZA

Adevĕrul

Să te ferești Române de cuiŭ strein în casă

V. Alexandri.

NUMERUL 15 BANI

ANUNCIURILE
DIN *Bucureștĭ* ŞI *județe* SE PRIMESC *numaĭ la Administrație*
DIN *Streinătate*, DIRECT LA ADMINISTRAȚIE ŞI *la toate oficiele de publicitate*
ANUNCIURÏ LA PAG. IV . . . . . 0,30 b. linia
» » » III . . . . . 2,— leĭ »
» » » II . . . . . 3,— » »
INSERȚIELE ŞI RECLAMELE 3 LEÏ RÎNDUL.
La Paris, ZIARUL SE GĂSEȘTE DE VÎNZARE CU NUMERUL LA
kioșcul No. 192, Boulev. St.-Germain

UN NUMER VECHIU 50 BANI

ADMINISTRAȚIA
PASAGIUL BĂNCEI NAȚIONALE (CASELE KARAGEORGEVICI)

Director politic: ALEX. V. BELDIMANŬ

REDACȚIA
PASAGIUL BĂNCEI NAȚIONALE (CASELE KARAGEORGEVICI)

PENTRU CEÏ CE CĂLĂTORESC

Din cerul aprins cad valurĭ de căldură nesuferită, stradele capitaleĭ încep să dogorească ca nişte adevărate cuptoare, din toate părțile, din curțĭ, din pimnițĭ se exală mirosurĭ îngrozitoare, miasme pestilențiale.

In odăile înăbuşitoare, în patul încălzit în care trupul nu-şĭ poate găsi un minut de astîmpăr, miĭ de oamenĭ cugetă, visează la aerul răcoritor al munților, la iarba verde a cîmpiilor, la talazurile spumegătoare ale măreĭ.

Şi zilnic cete de fericițĭ iaŭ cu asalt vagoanele, se duc acolo unde e umbră, răcoare, privelişte frumoasă, fericire, vis şi poezie.

Numaĭ noĭ gazetariĭ, nenorociţiĭ ocnaşĭ aĭ condeiuluĭ, asudăm încovoiaţĭ pe foile albe, care aşteaptă ideile ce-şĭ iaŭ sborul în silă, cu greutate, ne chinuim mintea în mijlocul a 40° de căldură la umbră!

Domnilor fericițĭ! avem să vă adresăm o rugăminte fierbinte, maĭ fierbinte de cît trotuarul care ne arde tălpile, de cît raza soareluĭ care ne pîrleşte ceafa.

Ştim că de zecĭ de anĭ în şir, plictisiţĭ de căldură, vă luaţĭ geamantanul şi o porniţĭ razna pe unde-ĭ maĭ frumos pe lumea asta. Maĭ ştim că ajunşĭ pe acolo, grija D-voastră cea maĭ mare e să nu faceţĭ nimic, să vă daţĭ leneĭ şi nepăsăreĭ, să ajungeţĭ să doriţĭ sosirea toamneĭ cît maĭ curînd pentru a veni din noŭ la oraş ca din noŭ să aşteptaţĭ cu nerăbdare vara şi vacanţia viitoare, şi aşa maĭ departe.

Ascultaţĭ decĭ, domnilor fericiţĭ, un mic sfat din partea noastră.

Ce gust e acela ca să duceţĭ prin toate locurite frumoase şi încîntătoare obiceiurile stupide ale oraşelor? Ce plăcere găsiţĭ înfundîndu-vă prin sălĭ fără aer şi dansînd de dimineaţa şi pînă seara şi de seara pînă dimineaţa? Ce gust găsiţĭ să transformaţĭ covorul de verdeaţă al cîmpiilor şi pădurilor în covorul verde al meselor de joc de cărţĭ?

Nu maĭ vorbesc de ceĭ carĭ găsesc mijlocul să treacă cu ochiĭ şi cu mintea închisă în faţa priveliştelor măreţe ale natureĭ, de ceĭ carĭ nu aud, nu înţeleg nimic de cele ce se petrec şi se vorbesc în lumea nouă în care merg să vïeţuiască cîte-va lunĭ pe an.

Din tot noianul de lume care pleacă de prin oraşe şi se duce să vagabondeze prin locurile cele minunate, nu cred să fie o sută de inşĭ care să nu caşte într'una de urît, să nu blesteme vara şi frumuseţile eĭ, şi nevoia care ĭ-a făcut să părăsească caldarîmul prăfuit saŭ noroios al oraşelor respective.

Şi cu toate astea, la ce activitate frumoasă şi folositoare ar putea să se dedee aceste miĭ de turiştĭ!

Astă-zĭ autoriĭ operelor însemnate artistice nu se maĭ inspiră de cît din lumea reală; cavaleriĭ, damele şi fantomele aŭ fost expulsate cu ruşine din domeniul literatureĭ serioase, pentru a fi înlocuite cu icoane şi sensaţiĭ din lumea înconjurătoare. Omul cu patimele luĭ frumoase şi josnice, jucînd drama saŭ comedia vieţeĭ în cadrul natureĭ reale, iată ce ne preocupă, ne interesează şi ne mişcă.

Pentru ca artistul să poată dura opere de valoare şi pline de adevăr, el are nevoe de un material bogat, variat, cules din viaţa de toate zilele, din sînul însăşĭ al natureĭ în care ne naştem, trăim şi murim.

Sociologul şi filosoful aŭ şi eĭ nevoe de acest material bogat şi variat, strîns zi cu zi din vîrtejul vieţeĭ, pentru a face opere de samă; de asemenea şi omul de ştiinţă.

Ce ocazie minunată pentru turiştiĭ noştri de a-şĭ îmbogăţi mintea în tot timpul vacanţieĭ, şi a ne reda, în toamnă, în memoriĭ, notiţe, impresiĭ notate din fugă, tot ceea ce aŭ văzut eĭ în timp de două lunĭ, toate reflecţiile carĭ le-aŭ fost suggerate de lumea nouă, în mijlocul căreia aŭ trăit.

Măreţia munţilor, tristeţa şi melancolia şesurilor întinse, murmurul apelor, sgomotul valurilor lasă tot-d'a-una în mintea fie-căruia o imagine care provoacă o reflecţie, o idee ce cîte odată nu merită să moară.

Dar psihologia şi nevoile ţărănimeĭ, ce bogată comoară de observaţiĭ, de studiĭ frumoase şi folositoare!

Şi cînd vă veţĭ întoarce la toamnă, domnilor fericiţĭ, să nu ne aduceţĭ numaĭ miresmele pădureĭ şi a cîmpieĭ, numaĭ un buchet de florĭ uscate; aduceţi-ne cu voĭ toate ideile şi sensaţiile voastre fixate pe un petec de hîrtie, tot ceea ce aţĭ văzut, aţĭ auzit saŭ aţĭ simţit noŭ prin locurile pe unde aţĭ petrecut.

Şi ast-fel veţĭ scăpa de urîtul care vă urmăreşte pretutindenĭ, veţĭ fi şi voĭ mulţumiţĭ de vacanţia voastră, şi în acelaşĭ timp veţĭ aduce un serviciŭ imens literatureĭ, filosofieĭ şi ştiinţeĭ, punîndu-le la dispoziţie o comoară de inspiraţiĭ, comoară brută în mare parte, dar din care oameniĭ de talent vor scoate briliante neperitoare.

Sîntem curioşĭ să vedem de vor avea vre-o influenţă sfaturile nóstre.

I. Theodorescu.

GALERIA LITERARĂ

GUY DE MAUPASSANT

Maupassant s'a născut la 1850. El era nepotul luĭ Flaubert, genialul autor al celor două romane celebre, *Salambô* și *M-me de Bovary*. A debutat în literatură la 1880 cu un volum de versurĭ, și a cucerit chiar de la început toate simpatiile publiculuĭ. A scris apoĭ în interval de vre-o 13 anĭ peste 20 de volume, romane și nuvele, și a murit nebun la 1893. Cu un an maĭ înainte, simțindu-se că va deveni nebun, încercase să se sinucidă, dar fusese împedecat de un servitor credincios al luĭ.

Maupassant face parte și el dintre romancieriĭ naturaliștĭ modernĭ aĭ Franțeĭ; se deosebește însă mult de Zola, Daudet, Goncourt și ceĭ-l'alțĭ. Pe cînd aceștia nu fac de cît *descrierĭ* saŭ *analise psichologice*, Maupassant *narează*. La dînsul psichologia se rezolvă în acțiune, adică ne face să cunoaștem psichologia unuĭ personagiŭ, după modul cum lucrează în împrejurările în mijlocul cărora se află.

Stilul luĭ este de o simplicitate clasică și cu totul deosebit de cel al luĭ Goncourt și al altora, carĭ chinuesc limba franceză, o parfumează și o pudrează, căutînd să impresioneze pe cititor maĭ mult printr'un epitet rar, printr'o expresiune neașteptată, de cît prin modul de a numi lucrurile exact cu adevăratul lor nume. Ca și scriitoriĭ clasicĭ francezĭ, Maupassant e foarte scurt și aruncă cu o singură trăsătură lumină asupra obiectuluĭ pe care vrea să-l caracterizeze, cu deosebire de ceĭ-l'alțĭ scriitorĭ modernĭ din Franța, carĭ se servesc de o mulțime de mijloace în stil, ca să facă efect. El era pătruns de teoria luĭ Flaubert că *geniul este o lungă răbdare*, și că numaĭ printr'o observație îndelungată și răbdătoare poțĭ deveni original. «Cînd vreĭ să descriĭ un copac, zicea Flaubert, privește-l atîta pînă cînd nu va maĭ semăna cu nicĭ un alt copac din lume». Ce-ĭ drept, această teorie nu este folositoare de cît acelora carĭ sînt deja din fire originalĭ — cum era Maupassant. Iată cum caracterizează el pe democratul Cornudet: «timp de 20 anĭ el îșĭ înmuiase barba luĭ cea roșie în paharele de bere din toate cafenelele democratice».

Maupassant se aseamănă cu clasiciĭ francezĭ nu numaĭ prin simplicitatea și puritatea stiluluĭ, dar și prin alegerea subiectelor și modul de a le trata. Așa el îșĭ ia adesea ca subiect partea comică a senzualitățiĭ, și-ĭ place să insiste asupra iubireĭ fizice — ceva eminamente francez. Operile luĭ aŭ o composiție îngrijită și fac o impresie unitară asupra cititoruluĭ.

Maupassant este de o senzualitate puternică, sănătoasă dar violentă. Pe cînd la Zola senzualitatea este o pornire animalică care nu poate duce de cît la nenorocirĭ, Maupassant din contra idealizează iubirea senzuală. Chiar pentru curtezană, el are un surîs. Ea este în romanele și nuvelele luĭ o figură maĭ mult saŭ maĭ puțin simpatică, maĭ mult saŭ maĭ puțin comică, care apare numaĭ pentru a arăta toată lașitatea inconștientă și toată prostia, care se ascunde sub exteriorul respectabil al filistinuluĭ. Citămca exemple nuvelele luĭ *Boule de suif* și *En famille*.

La Maupassant artiștiĭ sînt pentru oameniĭ comunĭ, ca acele gîște sălbatice carĭ din înălțime deșteaptă prin strigătele lor în gîștele domestice pentru un moment vechiul vis de sălbătăcie și libertate. E a moștenit de la unchiul luĭ Flaubert ura și disprețu acestuia pentru societate, pentru mulțime.

Foarte caracteristică la Maupassant este ironia puternică, care nu este a autoruluĭ, ci care reese cu totul din faptele povestite.

De și de temperament puternic și plin de vlagă, Maupassant, probabil, din pricina munceĭ excesive, abuzuluĭ de plăcerĭ și de opium, ajunge spre sfîrșitul viețiĭ luĭ pesimist și melancolic. Incepe să facă adîncĭ analize psichologice, descrie decepția de viață și are groază pentru tot ce e natural, chiar pentru iubirea senzuală, pe care o idealizase. In această a doua fază a viețiĭ luĭ, Maupassant are tocmaĭ însușirile contrare de cele pe carĭ le avea în prima fază.

Asta ne arată cît de mult influențează starea psichologică a unuĭ om, asupra însușirilor luĭ artistice și asupra concepțieĭ luĭ despre viață.

H. SILVIUS.

ERORILE JUDICIARE

In sesiunea actuală a Curțeĭ cu Juraţĭ s'a petrecut un fapt, care merită să fie semnalat.

Un individ oare-care, asemuit cu vestitul bandit Niculăĭ Avram Toader, fusese prins în Bulgaria, extradat și adus înaintea Curțeĭ sub inculpațiunea de a fi autorul maĭ multor pungășiĭ.

In instanță, apărătorul acuzatuluĭ, arată că clientul săŭ nu prezintă semnele caracteristice, ce se atribuiaŭ luĭ Nicolaĭ Avram Toader, prin dosarul urmărireĭ, decĭ e acuzat pe nedrept.

Fața cu evidența faptuluĭ, procurorul declară că să poate prea bine, că acuzatul să fie victima uneĭ erorĭ judiciare, dar fiind-că era un martor care pretindea că-l recunoaște, procesul se amînă pentru o altă sesiune și omul nostru rămîne în închisoare preventivă, pînă la viitoarea sesiune a Curțeĭ cu jurați.

Iată dar un om, care poate e cu totul strein de faptul ce i să impută, care poate nicĭ nu s'a gîndit să-l săvîrșească—și care cu toate aceste îndură rușinea să fie privit ca un hoț și miseria de a sta în închisoare.

Mîine dacă verdictul juraților va spulbera acuzația ce se îndreaptă în potriva luĭ, dacă se va dovedi pedeplin neindentitatea luĭ cu criminalul urmărit — cine va șterge rușinea ce i s'a adus, cine-l va despăgubi pentru timpul ce a perdut în închisoare și pentru daunele ce a putut suferi?...

Fără îndoială este ceva exorbitant în dreptul acordat societățeĭ de a aresta pe orĭ-ce om, bazîndu-se pe cele maĭ slabe indiciĭ; de a-l ține închis, de a-l compromite fața de concetățeniĭ luĭ și într'o bună dimineață a-ĭ da drumul spunîndui: a fost greșeală.

Dar ni se va obiecta: drepturile individuluĭ trebue să cedeze pasul nevoilor societățeĭ, și atuncĭ cînd interesul de conservațiune cere ca societatea să se asigure de persoana cutăriĭ saŭ cutăruĭ individ presupus ca periculos, ea trebuie să aibă dreptul de a o face fără șovăire și fără a sta mult la gîndurĭ.

Chiar admițînd acest mod de a vedea, încă interesul social nu e o suficientă rațiune pentru a determina *pur și simplu* o asemenea procedare.

Cum? Cînd e vorba de proprietatea privată, de bunurile personale ale unuia saŭ altuia—și cînd societatea în virtutea unuĭ interes general le expropriază, deposedînd alt-fel pe proprietar de lucrul ce-ĭ aparține — ea nu o face fără a-l desdăuna.

I-se ia lucrul ce-ĭ aparține, dar i-se dă în schimb echivalentul bănesc.—Iată cum, în acest caz, interesul individual se împacă cu cel social.

Pentru ce nu se face același lucru în cazul arestărilor, adică a expropriăreĭ libertățeĭ personale? Pentru ce în acest caz dreptul individuluĭ ar fi cu totul sacrificat?

Și aicĭ avem de a face cu un drept de proprietate tot atît de respectabil: dreptul de liberă dispoziție a persoaneĭ, de proprietate a brațelor luĭ, cu care individul poate îșĭ hrănește familia.

Oare cînd unuĭ asemenea om, care nu are de cît brațele pentru a se hrăni, el și cu aĭ săĭ, i-se expropriază într'un interes social, acest instrument de muncă, pentru ce nu i s'ar cuveni o compensare suficientă, ca aceea ce se dă bogatuluĭ, cînd i-se expropriează o parte din avutul săŭ?

Este aci o lipsă de logică, și o mare nedreptate.

Dar dacă nedreptatea uneĭ asemenea procedărĭ e reprobabilă, cînd e vorba de o detențiune preventivă; apoĭ e monstruoasă cînd e vorba de ceĭ ce aŭ fost condamnațĭ pe nedrept, de victimele unor erorĭ judiciare, carĭ aŭ suferit anĭ de zile de închisoare.

Aceasta este fără îndoială, una din părțile cele maĭ triste ale sistemuluĭ nostru penal.

Cîțĭ nenorocițĭ nu sînt, carĭ aŭ înfundat pe sfînta dreptate, ocnele saŭ penitenciarele!

O asemănare fatală, un concurs de împrejurărĭ sdrobitoare, o mărturisire smulsă de un judecător de instrucție, care a adaos bătaia la sistemul nostru penal inchisitorial, și iată-l pe acuzat gata.

După anĭ de zile de chinurĭ, de suferințĭ fizice și morale înfiorătoare, se dă pe față adevĕratul vinovat și se stabilește neculpabilitatea celuĭ întîiŭ.

Dar lucrul e și maĭ mult cumplit în țările în care, pepeapsa cu moarte funcționează încă, și unde de nenumărate orĭ, după executarea pretinsuluĭ culpabil s'a descoperit că alțiĭ făcuseră crima. Sînt cazurĭ celebre de asemenea natură în analele judecătoreștĭ: cum e acel al asasinuluĭ faimosuluĭ Curier de Lyon, saŭ acel al femeeĭ Doize, care fiind acuzată de paricid și închisă, mărturisește în urma uneĭ ciudate aberațiunĭ provenite din cauza sarcineĭ ce purta în acel moment, că este într'adevăr vinovată, atuncĭ cînd în realitate nu era.

Și cîte alte cazurĭ care aŭ zguduit lumea de groază și aŭ făcut pe oameniĭ ceĭ maĭ însemnațĭ ca Voltaire, Beccaria, Beutham Faustin Helie, Emile de Girardin, să le înfiereze și să se preocupe de mijloacele de a le preîntîmpina pe viitor.

Toate sistemele propuse, consistîud în modificarea pedepselor, nu vor servi însă la nimic, atîta timp cît va rămîne de aplicat o pedeapsă, orĭ-care va fi ea, de către niște oamenĭ care nu's infailibilĭ. Cît timp va exista un cod penal, vr fi imposibil de a preîntîmpina erorile judiciare, orĭ-ce s'ar face?

Singurul paliativ posibil e de a aboli pedepsele ireparabile ca pedeapsa cu mórte și de a desdauna apoĭ pe victimă pe cît se poate.

Și această obligațiune pusă în sarcina Statuluĭ, nu e doar ce-va noŭ. Sînt deja o sumă de State, care l'aŭ înscris în codul lor penal precum Ungaria și Mexicul, după care apoĭ s'ă întrodus prin legĭ speciale în alte state ca Portugalia în 1884, Suedia în 1886, Danemarka (1888, și Svițera.

In Bavaria chiar, e un fond prevăzut anual, în bugetul statuluĭ, cu această destinație.

Anglia a mers încă maĭ departe. Acolo indemnitatea, în urma uneĭ achitărĭ e datorită de drept. Neexistînd procurorĭ, care să pornească acțiunea publică, ci ea fiind exercitată de simpli particularĭ, pe risicul pericolul lor; cînd se dovedește că aŭ ridicat o acuzație neîntemeiată, eĭ trebue să despăgubească pe victimă, care are și dretul de a recurge în potriva lor.

In codul nostru penal nicĭ nu se pomenește de așa ceva. Nicĭ drept de indemnizare, nicĭ de a recurge în potriva magistraților, carĭ sunt autoriĭ nenorociriĭ tale. Membriĭ parchetuluĭ și judecătoriĭ de instrucție sunt irresponsabil în acest sens. Eĭ pot să taie și spînzure fără nicĭ o răspundere. De acea eĭ abuzează de el în modul cunoscut și-și bat joc cu atîta sfidare de onoarea și libertatea oamenilor.

Dacă aceștĭ magistrațĭ ar ști că ar avea vr'o respundere, fie directă, fie ca representanțĭ aĭ Statuluĭ, de sigur n'ar maĭ elibera cu atîta galantomie mandatele de arestare, și n'ar maĭ uza de sistemul torturilor și al bătăilor, care a făcut pe atîția oamenĭ, pentru a scăpa, d'a se acuza de crime imaginare.

Nu maĭ departe de cît deună-zi, un individ prins în Oltenia, sub bănuială că e Măruntelu, a fost bătut așa de cumplit de administrație, în cît pentru a scăpa, mărturisi că e Măruntelu și că el a omorît pe un popă. In vremea asta Măruntelu era prins la Craiova.

Și cîte alte nenorocite cazurĭ, de care sunt pline analele noastre judecătoreștĭ — s'ar putea cita.

De aceea la noĭ, maĭ mult de cît orĭunde, se impune înscrierea în cod a principiuluĭ reparațieĭ erorilor judiciare și al despăgubireĭ pentru arestările nelegale.

Acesta ar fi singurul mijloc de a face pe magistrațĭ și administrație, care fac așa de puțin caz de libertatea omuluĭ, care cu atîta rafinare aplică sistemul inchisitorial al dreptuluĭ nostru penal, care sînt încă atît de plecațĭ la persecuțiĭ și nedreptățĭ — numaĭ acest mijloc i-ar putea face să fie maĭ respectuoșĭ de drepturile omuluĭ și maĭ scrupuloșĭ.

Și să nu se obiecteze că nu sunt banĭ, că bugetul Statuluĭ e prea împovărat. Cînd se cheltuesc atîția banĭ peniru armată și alte fleacurĭ, s'ar putea găsi fondurĭ și pentru o asemenea chestie de umanitate și draptate.

C. D. A.

PREMIILE LA NOÏ

Fiind-că veni vorba despre premiile ce se daŭ tinerimeĭ romîne la sfîrșitul anuluĭ școlar, — și nu se putea să nu vie în ajunul sfîntuluĭ Petru, — să povestesc și eŭ cîte-va lucrurĭ pe carĭ le știŭ în această privință.

Nu este vorba, firește, despre premiile din anul acesta, căcĭ ele nu s'aŭ dat încă; despre ele vom avea poate prilejul să vorbim peste cîte-va zile.

In anul trecut însă, stiŭ pe un băiat silitor care a luat premiul al doilea în clasa a doua a unuĭ liceŭ din capitală. *Premiul* era alcătuit din treĭ broșurĭ legate cu o sforicică. Aceleașĭ broșurĭ, plus o cunună de merișor represintaŭ *premiul I.*

Ce eraŭ cele treĭ broșurĭ? Una era o gramatică franțuzească *ce nu s'a folosit și nu se fotosește nicĭ azĭ* în liceul la care învață *premiatul*. El avea deja o gramatică franțuzească, de alt autor, și *premiul* acesta nu putea să-ĭ folosească la nimic.

Cu a doua era ceva și maĭ frumos. Aceasta era una din acele cărțĭ *didactice* ale celebruluĭ Nanianu de la Craiova, *carĭ de vr'o zece anĭ sînt scoase din școlĭ printr'o aspră ordonanță ministerială*, măsură, de alt-fel, foarte meritată. In adevăr, cărțile luĭ Nanianu, carĭ s'aŭ folosit cîtă-va vreme în școlile noastre, eraŭ niște monumente de grotească ignoranță. Ast-fel, de exemplu, într'una din ele, vorbind despre *întunecimĭ*, autorul prevedea și posibilitatea ca soarele să se afle între pămînt și lună, iar în alta emitea teoria că dacă ne am urca cu un balon în aer și am sta nemișcațĭ acolo, pămîntul s'ar învîrti sub picioarele noastre, ast-fel că am putea face în acest chip cu cea maĭ mare ușurință călătoria în jurul lumiĭ în 24 de ore.

Ce se întîmplase însă cu aceste cărțĭ: Inainte d'a fi fost escomunicate de prin școlĭ, se cumpăraseră o sumă de exemplare pe seama ministeruluĭ, și — ca să nu meargă în pagubă — *același minister care le scosese din școlĭ, s'a apucat să le împarță ca premiĭ la școlarĭ!*

* * *

Dar iată ce era și această broșură care complecta *premiul*:

Era o carte tipărită la Focșanĭ în anul 1881 și purtînd titlul: *Cunnoștința despre sine însuși și conservarea omuluĭ prin gimnastică, traducere de C. P.*

Cartea se începe cu cuvintele următoare de introducere:

«A traduce dintr'o limbă străină în limba noastră, ne'am ḑis, că n'ar fi tocmaĭ ceva folositor, dacă cum-va ne'am fi fost dat osteneala a traduce vre una din scrierile acelea, pe care noĭ le numim ḑadarnice; de oare-ce ele nu facŭ alt-ceva de cât aprindŭ imaginația tinereĭ generațiunĭ, o pornește spre rele apucăturĭ fără s'o învețe ceva folositor.»

Se poate vedea, din aceste rîndurĭ, în ce limbă era tradusă această carte.

Din citațiunile următoare se va vedea și întru cît această carte, chiar dacă ar fi fost bine tradusă, era potrivită a se da ca premiŭ unor școlarĭ de 12 anĭ:

— *Fie-căruĭ'a cea ce i se cuvine.* — Să începem cu femeile.

— Nu le este lor dată, în adevăr, marea misiune de a reproduce specia noastră, și nu in ele maĭ cu scamă trebue să căutăm secretul prefacereĭ genuluĭ omenesc?

— Formele la femee sunt, cu deosebire de șoldurĭ și de sîn, maĭ micĭ, maĭ gingașe, maĭ moĭ decât formele bărbatuluĭ; oasele sunt maĭ micĭ și nu atât de tarĭ și scheletul are maĭ puține neregularitățĭ.

— Pentru bărbat cea maĭ mare lățime se vede la umerĭ; pentru femee între șoldurĭ, spre basinul unde stă copilul în timpul gestațiuneĭ. La femee se vede maĭ mult forma rotundă; la bărbat se vede forma ascuțită.

— Privițĭ brațul, cât este maĭ rotund, maĭ dulce la pipăit, maĭ neted! Gamba asemenea este maĭ rotundă și maĭ groasă decât aceea a bărbatuluĭ.»

— Să maĭ aducem o dată aminte; o femee poate frecuenta lumea fără a avea o constituție de hârtie mototolită!

Eĭ bine, ce-o să înțeleagă un copil de 12 anĭ dintr'o ast-fel de carte, care, după cum se vede, — dacă ar fi bine scrisă și bine tradusă, — s'ar adresa exclusiv oamenilor maturĭ?

Și gîndindu-ne acum la *premiul* întreg, ne întrebăm: ce idee îșĭ va fi făcut micul premiat însușĭ de această *recompensă* a silințelor sale?

De cît așa, n'ar fi oare de o mie de orĭ preferabil a se desființa cu totul premiile?

* * *

Vom vedea dacă în anul acesta se va proceda alt-fel.

Cr.

CAPUȚINISMUL ROMÂN

(AMINTIRE)

Un adevĕrat curaj trebuia, acu vr'o zece anĭ, orĭ căruĭ străin, ca să intre în cafeneaua otelului Regal, azĭ desființată.

De maĭ multă vreme, această cafenea fusese monopolizată de studențĭ universitarĭ și de cițĭ-va tinerĭ ziariștĭ, junime veselă și gălăgioasă, care primea cu esclamațiĭ și apropourĭ intrarea orĭ căruĭ *tip* străin.

— Aaaa... răsuna de la un colț al cafeneleĭ pînă la cel-lalt.

Străinul neînțelegînd întiiŭ, se așeza la masă, unde antreprenorul desperat venea să-ĭ afle dorințele.

— Un ceaiŭ cu rom! striga apoĭ la bufet.

— Aaaa... răsuna din noŭ în cafenea.

— Iată un consumator serios! zicea unul.

— Ceaiurĭ la vremea asta! striga altul.

— Maĭ lasă ceaiurile, stimabile.

— Ce ceaiŭ! — magiun! onorabile.

Bietul străin abia apuca să-șĭ înghită consumația și să plece.

Era înțercat pe vecie de cafeneaua Regală.

— Domnilor, domnilor, zicea bietul antreprenor, mic, chel și dezolat, o să mă facețĭ să daŭ faliment... vă rog...

— N'aĭ grijă... o să te facĭ milionar la scurtă vreme, stimabile, cu consumatorĭ ca noĭ... Chelner, un pahar cu apă!

— Și mie!

— Mie două!

— Un chibrit, chelner, ce-ĭ scandalu ăsta?

Maĭ toțĭ eraŭ toată vremea în picioare. Uniĭ împrejurul casiereiteĭ, căreia «iĭ făceaŭ curte», adesea pînă o făceaŭ să plîngă de necaz; alțiĭ împrejurul biliardelor, unde comentaŭ țipînd, miăunînd, huiduind bilele.

Maĭ puținĭ eraŭ împrejurul meseĭ de ziare.

Cît pentru consumațiĭ, îndată ce ele ieșaŭ din sfera paharelor de apă și a chibriturilor, eraŭ primite în tot-d'a-una de cafeneaua întreagă cu exclamația la modă, un *aaaa!* prelung și modulat în cele maĭ diferite și maĭ fantastice game.

Poate pentru a ajunge la o oare-care toleranță în partea asta, le veni unora ideia să formeze o societate pentru consumat capuținere. Eraŭ aceștia maĭ ales tinerĭ subțireĭ la pungă, pentru carĭ capuținerul era adesea singurul dejun, ba une-orĭ și singurul prînz.

«Societatea Capuținiștilor romînĭ» avu din ziua întîiŭ chiar, un succes enorm; capuținerul deveni, în cafeneaua Regală, o consumație nu numaĭ tolerată, dar chiar respectată.

Era o mîndrie să fiĭ «membru fondator» o cinste să fiĭ «membru ordinar», o satisfacție veselă să fiĭ «membru corespondent» al «Capuținismuluĭ romîn».

Numaĭ «Capuținiștiĭ candidațĭ» eraŭ maĭ modeștĭ și trebuiaŭ să sufere încercările maĭ mult saŭ maĭ puțin isbutite de luare în rîs, ale tovarășilor lor maĭ vechĭ în societate.

Președintele, care meritase această onoare oferind, pentru inaugurarea societățiĭ, o orgie de capuținere, era un băiat de tot hazul. Uscat, cu ochiĭ bulbucațĭ, viĭ, în necontenită mișcare, cu mustața groasă pe oală, avea un fel particular al luĭ d'a vorbi și o intonație care făcea să i se treacă toate glumele, și maĭ bune și maĭ rele. Și nu vorbea nicĭ odată de cît în glume; lipsa de vorbe de spirit, cînd da sacul de fund, o acoperea cu inventărĭ și popularizărĭ de fraze ridicole, carĭ apoĭ treceaŭ în proprietatea membrilor societățiĭ și printr'înșiĭ se reslățiaŭ, prin birturĭ, prin redacțiĭ, la universitate și în alte locurĭ maĭ mult saŭ maĭ puțin cinstite. Multe aŭ încă curs și astăzĭ.

Toțĭ contribuiaŭ cu ce puteaŭ la îmbogățirea limbeĭ capuținiste. Pînă și casierița era o colaboratoare fără voie la această operă efemeră. Maĭ ales cînd «curtezaniĭ» eraŭ cuviincioșĭ, găsea și ea, de pildă, ocaziĭ să facă observațiĭ asupra vremiĭ:

— Afară plu...

Orĭ să propună vre-unuia din capuținiștĭ petrecerĭ pentru sara aceea:

— Merșem la teater de papucĭ?

Era, să 'nțelege, un hohot la fie-care vorbă schimonosită de juna Berta; iar vorbe ca «afară plu» și «teater de papucĭ (păpușĭ)», eraŭ dintre cele destinate a intra în vocabularul locuțiunilor capuținiste.

Cîte odată se încingea printre capuținiștiĭ de la masa cu gazete, și cîte o discuție cu fond serios, în tot-d'auna însă paradoxală în formă.

La aceste discuțiĭ, în carĭ se puteaŭ vedea resfrîngerile unor cunoștințe maĭ adîncĭ, unor vederĭ adeseorĭ ingenioase asupra chestiilor sociale și politice, luaŭ parte aproape numaĭ ceĭ maĭ săracĭ dintre capuținiștĭ, capuținiștiĭ — «fără corn», numițĭ ast-fel în opoziție cu ceĭ carĭ pe lîngă capuținer îșĭ puteaŭ permite și luxul unuĭ corn de «leĭ zero, banĭ zece».

Aceĭ pe carĭ curelele nu-ĭ țineaŭ la discuțiĭ maĭ serioase, «cumbăteaŭ» și eĭ în alte direcțiĭ. De pildă, dacă sosea de unde-va din provincie, vr'un cunoscut cu ce-va parale, vr'o «inimă generoasă», toțĭ eraŭ meșterĭ în a-l «ataca» cu vr'un capuținer. Drept mulțămită, și maĭ ales dacă provincialul era cam prostuț, îĭ povesteaŭ de mariĭ bărbațĭ inventațĭ de capuținiștĭ: de marele om de stat Patròs, de poetul Vardalabum, de Kinderfus și alte celebrităţĭ fantastice, cu carĭ răușaŭ să mistifice pe uniĭ pînă chiar a le procura recomandațiĭ de la aceĭ marĭ oamenĭ, către miniștri saŭ alțĭ înalțĭ funcționarĭ, ca să-ĭ înlesnească în daraverile ce se întîmplă să aibă.

Dacă gluma nu prindea, și individul luat peste picior să supăra, era o «combinație cu complicație», — un pretext de haz, ca or-ce întîmplare în sînul capuținismuluĭ.

* *
*

Un incident la Cluj — insultarea unor studențĭ romînĭ de către camaraziĭ lor ungurĭ, — a venit să dea o timpurie lovitură capuținismuluĭ, cînd abia număra cîte-va lunĭ de existență.

Inainte de acest incident, romîniĭ ardelenĭ eraŭ și eĭ luațĭ peste picior, ca orĭ-ce alt muritor, de către capuținiștĭ.

— No frache, încă ce maĭ zicĭ?

— Gheșchiaptă-che rumânie...

— Micmondo... harom... kișasom...

— Ișten iotocat, moghior.

Cam aceste eraŭ mijloacele de «cumbatere» a fraților *ghe ghincolo*.

Cu incidentul de la Cluj însă, lucrurile s'aŭ schimbat. Zeflemeaua începu să dispară, lăsînd loc discursurilor *serioase*.

Cîte unele din acestea tot maĭ încercaŭ a se lua peste picior, ca de pildă discursul unuĭ *camarad* care, în toiul indignăreĭ generale, începu așa:

— La oreid cincĭ am sosit; n'am citit nicĭ o gazetă. Știțĭ D-voastră *(cu ironie)* cum se face serviciul poștal rural. Cînd am aflat însă despre infamiile de la Cluj...

S'aŭ făcut apoĭ manifestațiĭ, s'a cîntat *Deșteaptă-te romîne* înaintea consulatuluĭ austro-ungar, spre marea dezolare a luĭ Radu Maiŭ, pe atuncĭ prefect al poliției, iar a treia zi...

Cum? de cine și prin ce întîmplare? Entusiasmul tinerimeĭ a fost tîrît în piața teatruluĭ și pus să facă o sgomotoasă manifestație politică *anti-colectivistă*. *Jos Brătianu!* cu acest strigăt s'a omorît toată mișcarea de protestare împotriva celor de la Cluj, cîțĭ-va capuținiștĭ snopițĭ în bătăĭ de Tobociĭ timpuluĭ, fură apoĭ tîrițĭ tot eĭ la Văcăreștĭ, alțiĭ se aruncară cu toată ardoarea în politica militantă, și Capuținismul romîn pieri în floarea existențeĭ.

AGIAM.

DIN ESCROCHERIILE „VIEȚEĬ“

Ca să paralizeze efectul produs de articolul «Evenimentuluĭ literar»: Obscenitățile ebraice ale «Vieţeĭ», — *reprodus de noĭ în numărul trecut al* «Adevĕrului literar», — *grafomanul de la* «Vieața» *a încercat un noŭ fals, escrochînd înțelesul acestuĭ articol. Sîntem siguri că* «Evenimentul literar» *de astăzĭ va ști să demascheze și această neruşinată falșificare.*

Svîrcolește-te cît veĭ poftĭ, D-le Vlahuță, vitejia-țĭ de la Cișmegiŭ, nu veĭ ascunde-o «de ochiĭ lumeĭ».

ZET.

VOCEA MUNTELUI

(DUPĂ HEINE)

Un cavaler pe-o vale trece,
În trap mărunt și legănat:
«Ah! merg în brațele iubiteĭ,
Orĭ în mormînt întunecat?»
Ecoul munteluĭ răsună:
În mormînt întunecat!

Și maĭ departe călărește,
Cu ochiĭ'n lacrămĭ și mîhnit:
«E trist să mor așa de tînăr! —
Dar în mormînt eștĭ liniștit?
Inaltul munte îĭ răspunde:
În mormînt eștĭ liniștit!

Sărmanul cavaler suspină,
Ișĭ pleacă ochiĭ'n spre pămînt:
«Dar dacă moarte-aduce tihnă,
E foarte bine în mormînt!»
Și ne'nduratul munte-'ĭ spune:
Foarte bine în mormînt!

Sotron.

POETIZAREA TRECUTULUI

Este ceva cunoscut și foarte repetat, că trecutul ne pare tot-deauna, maĭ frumos, maĭ interesant, maĭ poetic. Trecutul formează tot-deauna în mintea noastră niște tablourĭ colorate și pline de lumină, față de carĭ prezentul este șters, palid și banal. Cu cîtă plăcere și melancolie, în același timp, nu ne amintim de trecut! Adesea orĭ cînd străbatem înapoĭ cu mintea, cărarea viețiĭ noastre, cînd ne gîndim la întîmplările prin carĭ am trecut odinioară, ni se pare-că nu sînt ale noastre, că le-am citit prin cărțĭ.

Care să fie pricina acesteĭ *poetizărĭ a trecutuluĭ?*

Pricinĭ vor fi de sigur maĭ multe, eŭ însă mă voiŭ mărgini să arăt numaĭ două dintr'însele.

Oamenĭ cu carĭ trăim, cărțile pe carĭ le citim, casa în care locuim, lucrurile moarte pe carĭ le avem continuŭ înaintea ochilor, toată complexitatea de împrejurărĭ, pînă la cele maĭ micĭ și maĭ neînsemnate, în mijlocul cărora trăim, formează în jurul nostru o *atmosferă*, care înrîurește asupra gîndurilor și sentimentelor noastre, se leagă și se împletește după legea asociațieĭ, cu întreaga noastră viață psihică. Și e de ajuns ca unele din aceste împrejurărĭ să se schimbe, pentru ca alta să fie *atmosfera* înconjurătoare, alta starea noastră psihică.

Mereŭ, mereŭ însă se schimbă împrejurările viețiĭ noastre, și mereŭ, mereŭ se schimbă și gîndurile, sentimentele, aspirațiile, credințele noastre — eterna nestatornicie a viețiĭ. Și e așa de mare contrastul între *atmosferele* a două momente diferite din viața noastră!

Pe de altă parte cu *atmosfera* din prezent sîntem obicĭnuițĭ; ea nu ne maĭ face nicĭ o impresie, e banală pentru noĭ. Cînd însă o melodie saŭ vre-o senzație oare-care, face ca, prin asociațiune, să ne reamintim o stare a noastră psihică din trecut, cu toate împrejurările relative la noĭ din acel moment, simțim în noĭ o puternică emoțiune și ni se pare că vedem un noŭ și frumos tabloŭ dinaintea noastră.

O altă pricină a poetizăriĭ trecutuluĭ, este cea următoare.

Inchipuițĭ-vă că sînteţĭ pe un cîmp întins fără iarbă și presărat numaĭ din depărtare în depărtare cu cîte o floare singuratică. Vă uitațĭ în jurul vostru și vedețĭ pămînt uscat și ars de soare, doar icĭ colo cîte o floare pe care abia o bagĭ în seamă. Dar privițĭ în depărtare: pămîntul uscat nu se maĭ vede și întreg cîmpul pare acoperit cu florĭ îndesate unele cu altele, o întreagă armonie de culorĭ, care te farmecă.

Viața noastră seamănă cu un ast-fel de cîmp. Ea este compusă din rarĭ momente interesante — florile singuratice — și între acestea este viața plictisitoare și banală de toate zilele—pămîntul uscat și ars de soare.

In prezent ceia ce simțim maĭ mult este lipsa de impresiĭ nouĭ, viața fiind în cea maĭ mare parte ștearsă și palidă. Din trecut însă — și e lesne de înțeles pentru ce — nu ținem minte de cît momentele interesante și *viața umplutură*, ca să zic așa, nu lasă nicĭ o urmă în mintea noastră. Iată de ce trecutul ne pare compus numaĭ din momente interesante, iată de ce trecutul ne pare maĭ colorat, maĭ frumos, maĭ poetic.

E întrebarea acuma, cum se explică poetizarea, nu a trecutuluĭ individual, ci a trecutuluĭ istoric? In același mod.

Ceia ce face memoria pentru viața individuală, extrăgînd numaĭ momentele interesante, același lucru îl fac cărțile, de istorie și maĭ cu seamă cele de literatură pentru trecutul istoric. De alt-fel, cine nu știe că viața în romane e maĭ interesantă de cît viața reală? La aceasta contribue de sigur și talentul autoruluĭ, dar contribue de asemenea și faptul că în romane și în genere în operile literare, o singură zi interesantă este descrisă în 100 de paginĭ, pe cînd 2 anĭ de *viață umplutură* sînt descrișĭ în 3 rîndurĭ.

Și cum trecutul istoric îl cunoaștem numaĭ din cărțĭ, e lesne de înțeles de ce-l colorăm așa de mult în paguba prezentuluĭ.

In adevăr, viața, în general vorbind, e cam aceiașĭ, numaĭ schimbarea de perspectivă ne face să ni se pară maĭ frumoasă o parte dintr'însa.

H. S.

DIN ȚARA OAMENILOR SLOBOZĬ

(POVESTE)

Ș'apoĭ cică la o răscruce de drum se întîlniră patru nevoĭeșĭ. Tuspatru ĭeraŭ ugilițĭ par'că-ĭ ploase și la început nicĭ nu se luară în samă. Pe urmă însă, cel maĭ cu șarț la vorbă zise celorlalțĭ:

— Bună să vă fie inema, cum vi-ĭ căutătura; da de unde și pănă unde?

— Unde ne-or îndreptà picioarele, respunseră cu toțiĭ, căcĭ strîmtu-ĭ Doamne din toate părțile!

— Atuncĭ, zise ĭearășĭ cel d'intăiŭ, haidem în țara oamenilor slobozĭ:

Acolo nu-ĭ cu lopata
Ci-ĭ cu judecata!

Și ba spune una, ba spune alta; ce face, ce drege; maĭ cu momele, maĭ cu trăgănele, îĭ îndrumă spre țara oamenilor slobozĭ. Și merseră o zi, merseră două, merseră cale de loc, pănă ce chipurile se opriră într'un tîrg maĭ acătărele. Aicĭ, horhăiră în dreapta, horhăiră în stînga și taman cînd chiteaŭ, să le meargă în plin, popîc, se întîlniră cu scîrba'n drum. Iĭ prinseră cu oca mică și legațĭ burduf în pripă, într'un suflet fură dușĭ la marele vizir, să le cîntărească vina.

Marele vizir, dupa ce-ĭ petrecù întăiŭ cu ochiĭ, apoĭ le zise în răspăr;

— Nicĭ din talpă, cerc de bute; nicĭ din mojic om de frunte. Spunețĭ de-a rîndul ce-ațĭ cășunat?

— Milostenie ceream! Respunse cel d'întăiŭ.

— Milosteniea-ĭ din raiŭ! Incredință marele vizir cu ochiĭ la ceriŭ. Și cu cerutul umblă oamenĭ cum se cade; îmblă bunăoară și popa la zintăiŭ; dar un rufos ca tine să îmble cu cerutul!....

— Imblă înnălțime, îngăĭmă pîrîtul, îmblă, căcĭ nu-ĭ potriveală: cuĭ i se dă, prea i se dă; și cu-ĭ se ĭea, prea i se ĭea!.. De la un sărac ca mine, se ĭea șepte pĭeĭ de-a rîndul; pe cînd încotoșmațiĭ de pomană capătă și slujbe grase și moșiĭ întinse și...

— Și... să nu te amestecĭ, unde nu-țĭ fierbe oala! Iĭ tăie vorba marele vizir. Ce s'a luat îĭ bun luat și ce s'a căpătat, pe gît de lup s'a dus! Al doilea zică-șĭ vina!

— Ieŭ, respunse al doilea pîrît, socot să scap cu obraz curat. Vina mea nu-ĭ mare, m'am trecut cu păhărelul....

— Pe nemîncate?!

— Pe nemîncate!

— Să te 'mbețĭ pe nemîncate! Se încruci marele vizir. Ințeleg, după mîncărĭ grase și alese, închinĭ din viea Domnuluĭ; dar așa... cu șoareciĭ în burtă!... Ptiŭ! Mi-ĭ scîrbă să mă uit!

— Dar... cercă s'o dreagă dînsul, nicĭ boĭeriĭ n'o duc la ureche și nu le zice nimenĭ macar de ți-s ochiĭ negrĭ! Pentru ce te-aninĭ atuncĭ de mine?!

— Pentru ce?!.. Pentru ce?!.. Se întreba marele vizir. Pentru-că stricĭ orzul pe gîște! Respunse în sfîrșit cu pocsie, marele judecătoriŭ

Pe cel de al treilea îl găsi îndată scutur.

— Ce vină aĭ? Il întrebă vizirul cătînd o dată oțerit.

— Cutrier lumea! Zise dînsul cu jumătate glas.

— Cutrieră lumea uniĭ, încredință marele vizir, cutrieră bună-oară avuțiĭ de plăcere, dar un derbedeŭ ca tine să'mpăneze lumea!..

— Avuțiĭ, se desnovățĭ pîrîtul, împănează lumea de florile măruluĭ și bat calea mînzuluĭ de sufletul draculuĭ; pe cînd un serman ca mine, caută să găsească un colțișor în lume, unde să se poată aciuea! De ce pentru uniĭ să fiĭ mumă, și pentru alțiĭ ciumă?

— Nu maĭ face pe șiretul, îl luă în rîs marele vizir, tot pățitul ĭe și priceput! Al patrulea spuĭe-șĭ vina.

— Luminarea ta, îngăĭmă în sfîrșit al patrulea pîrît, mă tocmisem și ĭeŭ ca nevoĭeșiĭ... însă....

— Insă... îngînă marele vizir.

— Insă... am căzut bolnav la pat!

— Cum? Ce-aĭ zis?! Strigă marele vizir. Aĭ însfăcat baniĭ altora fără să isprăveștĭ lucrul?! Te-aĭ hrănit fără să munceștĭ?!

— Ferească sfîntul să fac trebușoara asta, respunse vinovatul oare-cum jignit, alțiĭ, bogătașiĭ chipurile trăĭesc din seul altora, po cînd ĭeŭ...

— Lasă! Lasă! Răcnì marele vizir răstit. Cu tine ĭe alte gîscă în ceea traistă!

Și pe nepus în masă, îndată tuspatru, fură pușĭ dubă.

Și m'am pus pe-o roată și v'am spus'o toată; și m'am pus pe-o șea și v'am spus'o așa, că: în țara oamenilor slobozĭ

Nu-ĭ cu lopata
Ci-ĭ cu judecata.

CARA-MURAT.

CUM VA PIERI LUMEA

Pe lîngă alte modurĭ cum ar putea să piară lumea, D. Flammarion presupune că în anul 2537 pămîntul se va isbi de o cometă care are să se afle în vecinătatea luĭ pe vremea aceea.

Iată cum descrie autorul această ciocnire:

Pe strade, pe bulevarde, pretudindenĭ aceeașĭ tăcere. Nu se maĭ striga, nu se maĭ vindea, nu se maĭ tipăreaŭ jurnale. In aer, aviatoriĭ, aeronefiĭ, helicopterele, baloanele dirijabile dispăruseră. Singurele trăsurĭ ce se vedeaŭ trecînd, eraŭ acelea ale pompelor funebre, carĭ duceaŭ la locul de ardere, cele d'intîiŭ victime ale cometuluĭ[1] deja nenumărate. Ziua trecu fără vre-un incident astronomic. Dar cu ce frică așteptaŭ oameniĭ, noaptea supremă!

Poate nicĭ odată apusul soareluĭ n'a fost așa de frumos, nicĭ odată cerul așa de senin. Se părea că astrul zileĭ se culca într'un pat de aur și de purpură. Discul luĭ cel roș se coborî pe orizont. Dar stelele nu apărură. După ziua solară urmă o zi cometară și lunară, cu o lumină puternică, care sămîna cu aceea a auroreĭ boreale, dar maĭ strălucitoare, isvorînd dintr'un focar mare incandescent, care nu strălucise în timpul zileĭ fiind că fusese dedesuptul orizontuluĭ, dar care ar fi rivalizat de sigur în strălucire cu soarele.

Acest luminos focar se ridică la răsărit aproape în același timp cu luna plină, care părea că se ridică împreună cu dînsul pe cer, ca o hostie sepulcrală pe un altar funebru, dominînd doliul imens al natureĭ. Cu cît se ridica, luna devenia maĭ palidă dar focarul cometar devenea din ce în ce maĭ strălucitor, cu cît soarele apunea și se cobora dedesuptul orizontuluĭ și acuma, cînd noaptea venise, domnea asupra lumeĭ ca un soare nouros, de un roș aprins, cu țișnirĭ de flacărĭ galbene și verzĭ, carĭ păreaŭ niște aripĭ imense. Toate privirile îngrozite vedeaŭ în el, un uriaș care lua în stăpînire, ca un suveran, cerul și pămîntul.

Deja avangarda cometuluĭ intrase în mijlocul orbiteĭ lunare; dintr'un moment în altul, ea avea să atingă marginele atmosfereĭ pămînteștĭ, la o înălțime de 200 de kilometri.

In acest moment toțĭ oameniĭ fură cuprinșĭ de groază, văzînd cum se aprindea, în jurul orizontuluĭ, un incendiŭ vast, ridicînd spre cer micĭ flacărĭ albăstruĭ. Aproape imediat, cometul îșĭ micșură strălucirea, fără îndoială, din pricină că, fiind aproape de pămînt. intrase în umbra planeteĭ noastre și perduse o parte din lumina luĭ, aceea care venea de la soare. Această stingere aparentă era datorită maĭ cu seamă contrastuluĭ; căcĭ cînd ochiĭ maĭ puțin orbițĭ se obicĭnuiră cu această nouă lumină, ea păru aproape tot așa de intensă ca și cea d'întîĭ, dar sinistră, sepulcrală. Nicĭ o dată pămîntul n'a fost luminat de o asemenea lumină: era o prăpastie de lumină orbitoare, dincolo de care se vedeaŭ țîșnirĭ de flacărĭ. Uscăciunea aeruluĭ respirabil devenea insuportabilă; căldura unuĭ cuptor arzător sufla de sus, și un miros oribil de pucioasă, datorit fără îndoială ozonuluĭ prea electrizat, otrăvea atmosfera. Fie-care se credea ajuns în momentul din urmă.

Un mare strigăt domină groaza tuturor.

Pămîntul arde! Pămîntul arde! se auzea de pretutindenea...

In adevăr, tot orizontul părea aprins acuma și înconjurat de o coroană de flăcărĭ albăstruĭ. Era, cum se prevăzuse, oxidul de carbon care ardea în aer producînd anhidrita carbonică. Fără îndoială hidrogenul cometuluĭ se combină și el cu încetul. Fie-care credea că vede un foc funebru în jurul unuĭ catafalc.

De odată, pe cînd omenirea îngrozită privea, nemișcată, în tăcere reținîndu-șĭ resuflarea, pătrunsă pînă în măduva oaselor, căzută în catalepsie de groază, toată bolta ceruluĭ păru că se despică de sus în jos și prin deschizătură, se părea că o gură enormă scuipa flacărĭ verzĭ, strălucitoare; și oameniĭ fură lovițĭ de o orbire așa de îngrozitoare că toțĭ spectatoriĭ, fără excepție, carĭ nu se închiseseră încă în pivnițe, bărbațĭ, femeĭ, bătrînĭ, copiĭ, ceĭ maĭ energicĭ ca și ceĭ maĭ fricoșĭ, toțĭ se precipitară spre cea dintîiŭ ușă și se coborîră ca avalanșele în beciurĭ, deja aproape toate pline. Mulțĭ fură omorîțĭ, maĭ întîiŭ prin otrăvire, apoĭ de apoplexie, de rupturĭ de anevrisme și de nebunie subită degenerată în frigurĭ cerebrale. Rațiunea părea dintr'odată nimicită la oamenĭ, și înlocuită de o stupoare nebună, inconștientă, resignată, și mută.

Numaĭ cîte-va perechĭ îmbrățișate păreaŭ a se izola de cataclizm, ținîndu-se departe de groaza universală și trăind pentru eĭ înși-șĭ cufundațĭ în exaltația amoruluĭ lor.

Pe terase și în observatoare, astronomiĭ rămăseseră la posturile lor și maĭ mulțĭ dintre dînșiĭ fotografiaŭ neîncetat transformările ceruluĭ. Dînșiĭ fură din acest moment, dar pentru un timp foarte scurt, singuriĭ martorĭ ocularĭ a întîlniriĭ pămîntuluĭ cu cometul, afară de cîțĭ-va oamenĭ, carĭ îndrăzniră să maĭ privească cataclizmul prin geamurile apartamentelor de sus.

Calculul arăta că globul pămîntuluĭ trebuia să pătrundă în mijlocul cometuluĭ ca o ghiulea într'o masă noroasă, și că, de la prima atingere a zonelor extreme ale atmosfereĭ cometare, cu acele ale atmosfereĭ pămînteștĭ, trecerea trebuia să dureze patru ceasurĭ și jumătate, lucru ușor de înțeles, din pricină că cometul--fiind aproape de 65 de orĭ maĭ mare ca pămîntul în diametru — trebue să fie străbătut nu în centru, ci la un sfert din distanța centruluĭ, cu iuțeala de 173,000 de kilometriĭ pe ceas. Eraŭ aproape 40 de minute de cînd avusese loc prima atingere, cînd căldura incendiuluĭ și mirosul oribil al pucioaseĭ deveniră așa de înăbușitoare, că încă cîte-va momente de un ast-fel de supliciŭ trebuiaŭ să oprească orĭ-ce viață pe pămînt. Chiar și astronomiĭ se tîrîră în interiorul observatoarelor, pe carĭ căutară să le închidă hermetic și se coborîră și eĭ în pivnițe. Numaĭ la Paris, tînăra calculatoare, cu care am făcut cunoștință, rămase cîte-va secunde maĭ mult pe terasă, destul pentru a putea vedea erupțiunea unuĭ bold foarte mare, de 15 saŭ de 12 orĭ maĭ mare ca luna aparentă, și care se precipită spre sud cu iuțeala fulgeruluĭ. Dar îĭ lipseaŭ puterile pentru orĭ-ce observațiunĭ. Nu se maĭ putea respira. Pe lîngă căldură și uscăciune, carĭ distrugeaŭ orĭ-ce funcțiune vitală, se maĭ adăoga otrăvirea atmosfereĭ de către amestecul de accid de carbon care începea să se producă.

Urechile sunaŭ de un fel de sunet sonor din năuntru, inimele băteaŭ violent, și necontenit te înăbușa acel miros de pucioașă, de nesuferit! In acelaș timp o ploaie de foc căzu din cer, o ploaie de stele carĭ se mișcaŭ ca niște săgețĭ, și de bolide, carĭ în cea maĭ mare parte nu ajungeaŭ pînă la pămînt, dar dintre carĭ cu toate acestea un număr destul de mare izbucnea ca niște bombe, găureaŭ acoperămintele și aprindeaŭ casele de toate părțile. Cerul se aprinse. Pe lîngă focul din cer era acuma și focurile de pe pămînt, ca și cum o armată de fulgere ar fi incendiat pămîntul. Tunete asurzitoare se urmaŭ fără întrerupere: pe de o parte exploziile balidelor, pe de alta o furtună imensă în care se părea că toată căldura atmosferică se transformase în electricitate. Un bubuit continuu, ca un sunet depărtat de tobe întretăiat de ciocnirĭ sinistre și de fluerăturĭ de șerpĭ, îțĭ umplea urechile. Pe urmă, strigăte sălbatice, urletul unuĭ cazan imens în fierbere, explozĭĭ violente, plînsetele vîntuluĭ, gemete înspăimîntătoare, cutremure de pămînt toate acestea se amestecaŭ și păreaŭ a vesti ziua din urmă.

In acest moment vijelia deveni așa de înspăimîntătoare, așa de stranie, așa de feroce, în cît omenirea căzu în catalepsie, mută de groază, nimicită, pe urmă liniștită ca o frunză veștedă pe care vîntul trebue s'o ridice. Asemenea era de sigur sfîrșitul lumeĭ. Fe-care se resignă, fără a căuta un singur moment vre-un ajutor, de a fi îngropat de ruinele incendiuluĭ universal. Aceĭ care nu se părăsiră și carĭ nu maĭ aveaŭ altă dorință de cît aceia de a murì împreună, se îmbrățișară pentru cea din urmă oară.

Dar grosul armateĭ cereștĭ trecuse și un fel de rarefacție, de vid se produsese în atmosferă, poate din pricina exploziilor meteorice, căcĭ de o dată geamurile caselor pocniră aruncate afară și ușile se deschiseră singure. O vijelie puternică începu să sufle mărind incendiul și însuflețind pe oamenĭ, carĭ se redeșteptară în curînd la viață.

Pe urmă începu o ploaie ca un potop.

. . . .

Camille Flammarion.

1) Autorul voește să spue că cometa, înainte de a atinge pămîntul, vițiase deja atmosfera și mulțĭ oamenĭ pierise din pricina asta.

FANTAZIE ŞI VIAŢA

PACEA

Odată oamenii îşi puseră de gînd să vadă pacea cu ochiĭ, pe ea, pe care atita o slăviseră, de ale căreĭ binefacerĭ se bucuraŭ.

Şi aşa porniră în căutarea eĭ. Mult, mult, umblară în lumea mare. In sfîrşit ajunseră la o casă, dinaintea căreia şedea un uriaş grozav. Era înarmat cu coif, sabie şi puşcă, în sfîrşit tot ce se întrebuinţează la luptă se putea găsi la dînsul. Jilţul săŭ era alcătuit dintr'o mulţime de tunurĭ şi drept scăunel pentru picioare îĭ slujea un cuirasat mare.

Oamenii se făcură ghem de frică şi voiră s'o rupă de fugă. Insă uriaşul le porunci să stea.

— Incotro vă duceaţĭ?

Nicĭ unul nu îndrăzni să respundă. Asta îl supără pe uriaş şi el îşĭ repetă întrebarea ursuz.

— De, gîndi unul cu glasul pe jumătate, ăsta e, pe cît se pare, rezboiul şi n'o să-ĭ placă drumul ce am întreprins. Dar ce să-ĭ facĭ? Tăcerea poate să fie şi maĭ rea de cît vorbitul, — şi, semeţ, ĭeşi înaintea celor-l'alţĭ şi grăi:

— Noĭ am pornit să căutăm pacea, pe care voim s'o vedem odată cu ochiĭ noştri.

Uriaşul zîmbi măgulit.

— Asta e forte frumos din partea voastră. Iaca, uitaţi-vă bine la mine!

Oamenii îl priviră uimiţi.

— Noĭ voim pacea s'o... ziseră uniĭ cu sfială.

Tocmaĭ, eŭ sînt pacea! De obiceiŭ îmĭ zic rezboiŭ, e drept; dar cînd mă odihnesc o clipă, ca acuma, mă numesc pace!

NECUNOSCUTUL

— Mă cunoştĭ? întrebă el.

Eŭ mă uitaĭŭ la dînsul. Ceva nedefinit...

Mă gîndiĭŭ. Fuĭ silit să daŭ din cap în semn de negare.

— Va să zică, nu mă cunoştĭ?

— Nu!

— Măcar că de la naşterea ta am fost unde aĭ fost şi tu?

— Niţel, poate... dar tot nu ştiŭ bine. Nu te cunosc.

— Cu toate că pînă la moarte vom fi împreună?

— Glumeştĭ!

— De loc! Am fost, unde aĭ fost; sînt, unde eştĭ; voiŭ fi, unde veĭ fi.

— Imĭ eştĭ prieten?

— Da şi nu.

— Imĭ eştĭ duşman?

— Ţi-am fost adese-orĭ, dar nicĭ odată cu voe bună.

— Ciudat! esclamaĭ eŭ. Şi el zise iar:

— Iţĭ sînt aproape şi-ţĭ remîn vecînic strein.

— Cine eştĭ tu, minunată, enigmatică fiinţă?

— Cine să fiŭ de cît — tu însu-ţĭ, eul tăŭ propriŭ!

DAVID HAECK.

ANARHIŞTIĬ

Marsilia, 19 Iunie. — S'aŭ făcut perchisiţiĭ la 40 anarhiştĭ. 11 dintre eĭ aŭ fost arestaţĭ, 9 italienĭ şi 2 francezĭ. Hîrtiile confiscate stabilesc o legătură între anarhiştiĭ francezĭ şi străinĭ.

Barcelona, 19 Iunie. — Doĭ anarhiştĭ, dintre carĭ un italian, aŭ fost arestaţĭ. S'aŭ confiscat acte importante.

Londra, 19 Iunie. — Bilul presintat de lord Salisbury la Camera lorzilor, relativ la anarhiştiĭ streinĭ a fost primit în prima citire.

Chicago, 19 Iunie. — Situaţiunea s'a agravat. Anarhia şi violenţa domneşte pretutindenĭ. Greviştiĭ aŭ jefuit depourile şi aŭ dat foc trenurilor. Eĭ aŭ despărţit locomotivele şi aŭ provocat ciocnirĭ de trenurĭ.

Poliţia a întrebuinţat armele. Maĭ mulţĭ greviştĭ aŭ fost omorîţĭ.

SUMARUL
„EVENIMENTULUI LITERAR“ Nº 28, DIN 21 IUNIE

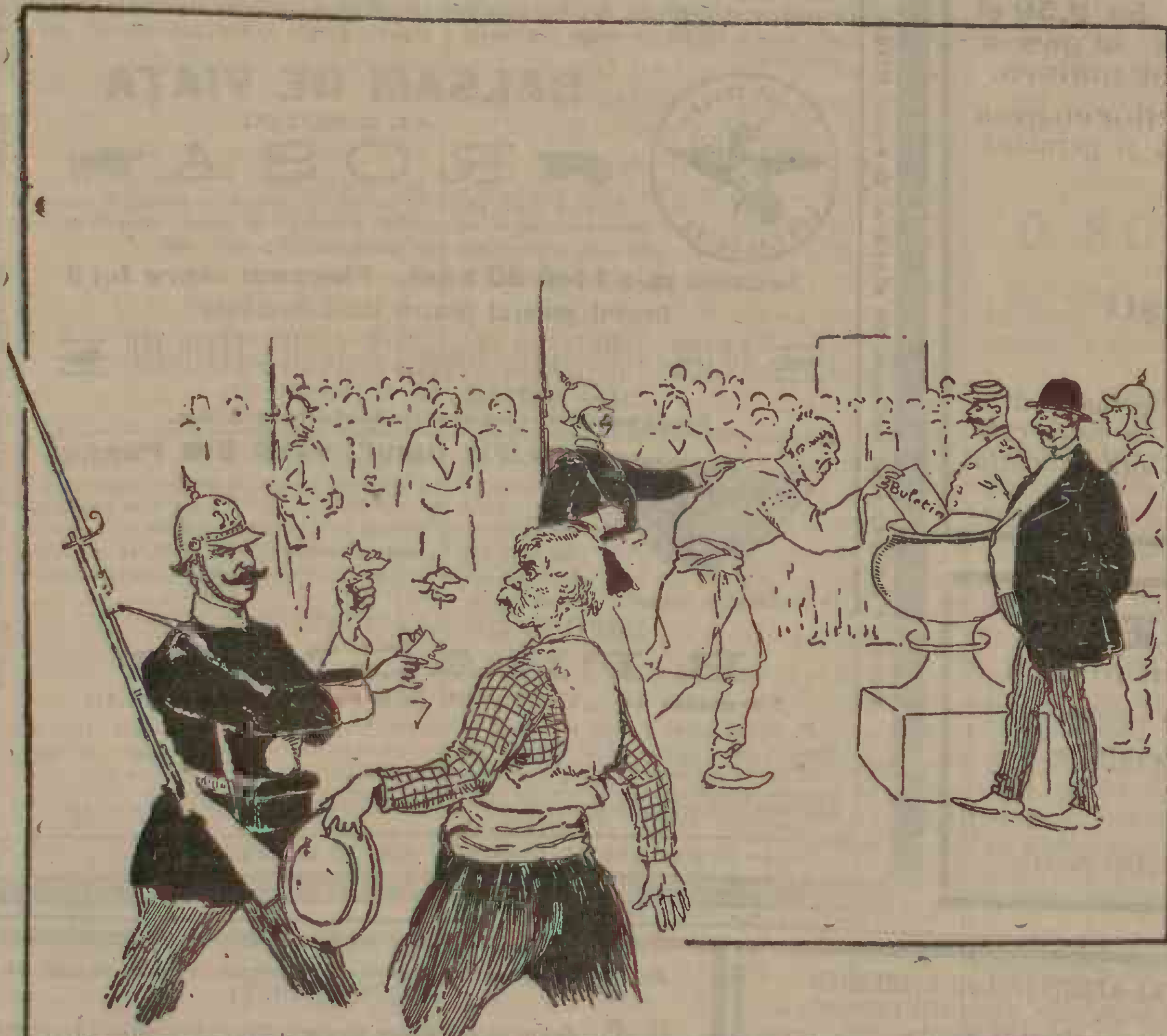
DIRECTOARE: SOFIA NĂDEJDE

Domnia cuvîntuluĭ . .	d. V. Rion
Lăutariul (poezie) . . .	» N. Beldiceanu
Ce cădere!.	» C. Şărcăleanu
Daŭ cu gîndul... (poezie) .	» I. Păun
Amintiri din şcoală . .	» E. Taină
Profetul (poezie	» A. Steuerman
«Jos viţa de vie». . . .	» Verax
Nu zice nu... (poezie) . .	» V. N. Cişman
O declaraţie	» «E. L.»
A IV scrisoare deschisă luĭ Gherea	» A. Vlăduţă

* * *

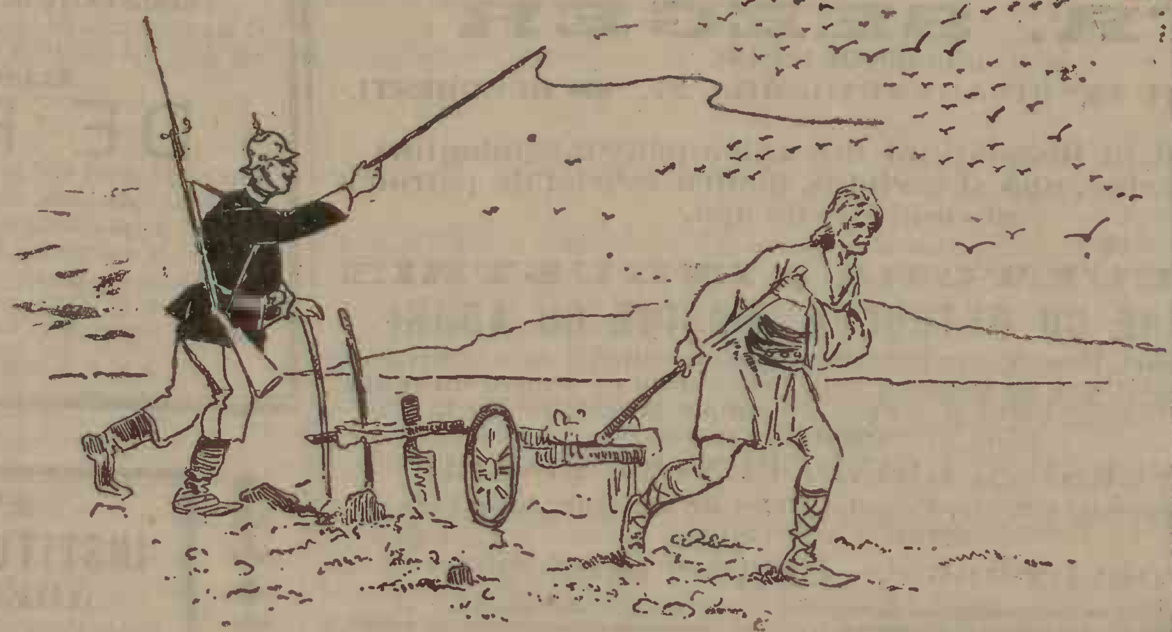
A apărut **Munca** *ştiinţifică şi literară No. 5 cu următorul sumar:* **Nebuloasele** *de Grigorian (cu 2 figurĭ);* **Concursul şi reclama** *de Taine;* **Ilustrul Chodoreille** *de Balzac;* **Calicul** *de Guy de Maupassant;* **Popoarele pitice din Africa; Holera** *de Grigorian;* **Din Reisebilder** *de Heine.*

JANDARMERIA RURALA, ACTUL II

EXPLICAŢIA GRAVUREI

In sfîrşit, cu voia luĭ Dumnezeŭ, jandarmeria rurală se va constitui, după dorinţa luĭ Cuconu Lascar.

Se vor deschide porţile tuturor închisorilor, se vor scotoci fundurile tuturor beciurilor poliţieneştĭ, şi cu ajutorul lor se vor putea umplea cadrele jandarmerieĭ rurale.

D. general Rasty se va găsi în fruntea uneĭ falnice armiĭ, echipată ca de răsboiŭ. Această armă va ajunge fala şi încrederea ţăreĭ guvernamentale.

Alegerile se vor face pe sprinceană. Nu va maĭ fi picior de opozant în Cameră, iar deputaţiĭ guvernamentalĭ se vor alege la ţară maĭ ales, cu unanimităţĭ impozante.

Asemenea contractele agricole se vor executa cu sfinţenie. Se va veni de hac neruşinatuluĭ ţăran, care face pe mofturosul şi pe mojicul.

Va deveni blînd ca mielul, va trage la jug pînă să-ĭ iasă ochiĭ din cap şi nu va zice nicĭ cîrc. Iar simpaticiĭ noştri marĭ proprietarĭ, vor trăi ca în sînul luĭ Avram.

De cum-va numărul crimelor se va înmulţi şi bandiţiĭ vor prăda în voie ca în satul luĭ Cremene, asta nu va face nimic. In curînd se va restabili pedeapsa cu moarte şi guilotina va fi suficientă pentru a-ĭ înfrîna.

Şi ast-fel graţie acesteĭ înţelepte instituţiĭ a jandarmerieĭ rurale, cîrmuitoriĭ noştri vor înnota în valurĭ de lapte şi de mĭere, iar ţara romînească, pentru eĭ nu va maĭ avea nimic de invidiat Arcadieĭ ferice.

X.

INFORMAŢIĬ

Sub titlul *O potlogărie la ministerul instrucţiunii publice*, *Evenimentul* care ne soseşte azĭ spune că pe la diferite licee şi şcolĭ din ţară s'aŭ trimes şi în anul acesta o sumă însemnată de cărţĭ *didactice* de ale luĭ Nanianu, pentru a se înpărţi ca premiĭ.

Din articolul nostru de azĭ *Premiile la noĭ* se poate vedea cam ce sunt aceste cărţĭ. *Evenimentul* însă maĭ adaogă grava acuzare că aceste cărţĭ ar fi fost cumpărate à 20 de banĭ de la Socec, iar restul pînă la valoarea însemnată pe ele (3,50) ar fi intrat în oarecarĭ buzunare de la ministerul instrucţieĭ publice.

Asta maĭ lipsea!

* * *

Toţĭ ofiţeriĭ în reservă sînt chemaţĭ pe ziua de 1 Septembre pentru 30 zile, ca să ia parte la marile manevre de toamnă.

* * *

Azĭ se distribuie la Craiova premiile şcolare.

Solemnitatea distribuireĭ estc prezidată de D. ministru Tache Ionescu.

* * *

Magyar Hirlap din Buda-Pesta spune, că părintele Lucaciŭ, fiind în Buda-Pesta, a fost primit de ministrul de interne Hieronymi.

Părintele Lucaciŭ a cerut un concediŭ de zece zile ca să meargă la Roma să vază pe fiul sĕŭ, care urmează la liceul Vaticanuluĭ şi pe care nu l'a văzut de treĭ anĭ.

Ministrul de interne a refuzat, însă, cererea D-luĭ Lucaciŭ.

In tot timpul cît a stat în Budapesta, părintele Lucaciŭ a fost nevoit să primească de însoţitor al săŭ pe un funcţionar poliţienesc, anume Halmár, care l'a urmat pînă şi la masă.

* * *

Inspectoriĭ poliţieĭ, D-niĭ Florescu şi Läţescu vor fi înlocuiţĭ prin D-niĭ Murgulescu şi Dimitriu, actual comisar la gară.

In locul asasinatuluĭ Filipache Protopopescu va fi numit D. Lapati, fost funcţionar la ministerul domenielor.

* * *

Citim în «Voinţa Naţională»:

In noaptea de 17 spre 18 Iunie, o bandă de tîlharĭ aŭ atacat pe valea Tîmganuluĭ, lîngă Cernica, pe maĭ mulţĭ ţăranĭ carĭ mergeaŭ pe drum cu care încărcate cu diferite lucrurĭ. Eĭ aŭ fost maltrataţĭ destul de grav şi jăfuiţĭ de tot avutul lor ce se găsea asupră-le. Tîlhariĭ aŭ dispărut împreună cu 9 caĭ.

Dintre victime, două, cele maĭ grav torturate, aŭ fost transportate la spitalul Panteleimon.

Tîlharĭ n'aŭ fost prinşĭ nicĭ pînă în ziua de azĭ.

La adminis raţia acestui ziar se află hîrtie (maculatură) de vinzare

Tipografia «Nouă» Gr. Panaitescu. PasagiulBănceĭ Naţionale, 19. — *Imprimat pe hârtia din Fabrica LETEA.*